

Европейски съюз
Европейски фонд за
регионално развитие
Кохезионен фонд

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007 - 2013”

Решения за
по-добър живот

РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ-ПАЗАРДЖИК
БЕНЕФИЦИЕНТ ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013 г.”

КОНСОРЦИУМ „ПРИЗМА-НИШАВА” – ИЗПЪЛНИТЕЛ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ПОРЪЧКА С
ВЪЗЛОЖИТЕЛ РИОСВ-ПАЗАРДЖИК

ФАУНИСТИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ В РЕЗЕРВАТ „КУПЕНА“

ЕКСПЕРТЕН ДОКЛАД – ПТИЦИ

АВТОР: ДИМИТЪР ДЕМЕРДЖИЕВ

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007 - 2013

Министерство
на околната среда и водите

Проект „Изпълнение на дейности по устойчиво управление на резервати
„Купена”, „Мангарица”, „Беглика” и „Дупката”, одобрен за финансиране по
приоритетна ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”
на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. УВОД	3
2. МЕТОДИ	3
3. ТАКСОНОМИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ.....	5
4. ТАКСОНИ С КОНСЕРВАЦИОННА ЗНАЧИМОСТ	7
5. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	9
6. ЗАПЛАХИ И НЕОБХОДИМИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ	11
7. ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА	12

1. УВОД

Орнитофауната в Западни Родопи е сравнително добре проучена. Обобщена информация за групата е представена в работите на Мичев, Петров (2000); Petrov *et al.* (2006), Костадинова, Граматиков (2007). Въпреки че има редица данни, за планината като цяло, територията на резервата е проучена слабо. Конкретни данни за резервата и близките територии са публикувани в работите на Петров (1982), Мичев *и др.* (1986), Petrov *et al.* (2006), Янков (2007); Големански *и др.* (2011), Shurulinkov *et al.* (2012).

2. МЕТОДИ

Методиката за теренна инвентаризация и картиране на птиците в обхвата на резервата, е разработена през месец март 2014 г. Методиката включва изготвяне на литературен обзор на наличните публикации за птици на територията на резервата; основен алгоритъм за провеждане на полево проучване (материали и методи); вид, структура и анализ на данните; период на реализиране на проучването. Като част от методиката е разработен формуляр за събиране на информация на терен и база данни за обобщаване на събраната информация.

Данните за видовете птици и характеристиките на техните местообитания се събират въз основа на прилагането на точково отчитане (Bibby *et al.* 1999). Точките за отчитане се разполагат на случаен принцип с единствено условие минималното разстояние между две съседни точки да не е по-малко от 150 m (Bibby *et al.* 1999). За всяка точка на отчитане на терен се събира следната информация: точни географски координати, определени посредством ръчен GPS приемник, регистриран вид, регистрация (визуална или акустична), пол/възраст, разстояние до обекта, (използвани са 3 категории < 25 m; 25-50 m; 50-100 m); позиция; поведение, час и дата на наблюдението. Данните за всяка точка на отчитане се попълват в стандартни полски формуляри. Времеви интервал за отчитане включва, период на изчакване от 2 мин. след достигане на точката за отчитане, след което всички видени и чути птици се регистрират за интервал от 5 мин. Самите преброявания на птиците се извършват при подходящи метеорологични условия (липса на мъгла, силен вятър или валежи). Важно условие за правилното прилагане на метода е птиците да бъдат записвани в инициалното им положение на регистрация (това се отнася особено за птиците, регистрирани в полет) и една и съща птица да не бъде записана двукратно.

Характеристиките на местообитанието се описват в радиус от 25 m. Част от характеристиките на местообитанието се снимат чрез GPS (напр. надморска височина), други се измерват по стандартен начин (височина на тревната покривка), трети се описват окомерно (брой и покритие на растителните етажи: 1. нисък тревен, 2. висок тревен, 3. нисък храстов, 4. висок храстов, 5. дървесен; покритие на скали и камъни и др.). Свалените характеристики на местообитанието се нанасят в стандартни формуляри.

За инвентаризация на видовете грабливи птици и кълвачите са използвани следните методи:

- За отчитане наличието на кълвачи на избраните точки за отчитане са използвани акустични записи за провокация на видовете. Избраните точки за отчитане са съобразени с екологичните изисквания на видовете към местообитанията на микрохобитатно равнище.

- За отчитане присъствието на нощни грабливи птици избраните точки за отчитане са посещавани през нощта. Използвани са акустични записи за провокация на видовете. Избраните точки за отчитане са съобразени с екологичните изисквания на видовете към местообитанията на микрохабитатно равнище.
- За отчитане наличието на дневни грабливи птици се избират точки на наблюдение. Точките на наблюдение се разполагат на височини, така че наблюдаващият да има видимост до 1 km радиус. Наблюденията се извършват при благоприятни метеорологични условия и са с времетраене 1-2 ч (Виву *et al.* 1999). Отчита се вида на птицата, възрастта и ако е възможно броят на индивидите, вида на полета, височината и посоката му, поведението на птицата.

Визуалната регистрация на птиците е посредством бинокъл Nikon Monarch 8x42 и зрителна тръба Leica 20x50.

За консервационно значими видове са приети видовете от: Червен списък на световно застрашените видове към Международният съюз за защита на Природата (**RED LIST, IUCN**), Приложение 1 на Директива **79/409/ЕИО** за опазването на дивите птици, Приложение 1 и 2 на видове, включени в Конвенцията за защита на мигриращите видове диви животни (**BONN**), видове включени в Приложение 2 и 3 на Закона за биологичното разнообразие, Червената Книга на Република България.

Полеви формуляр попълван при теренните проучвания:

Стандартен формуляр за птици

Дата: ____/____/____ Начална точка: _____ Крайна точка _____ Трансект: _____

33, Резерват: _____, Населено място: _____

Местност: _____

Метеорологични условия: t° _____ облачност % _____ дъжд _____ вятър _____

Начало [h/min]: ____/____ Край [h/min]: ____/____ Наблюдател: _____

GPS т.	Вид	R	D [m]	S	P	Бележки/ Поведение/Брой

Раст. етажи / доминантни видове растения:

1 _____/_____

2 _____/_____

Покритие на растителните етажи [%]: 1 _____; 2 _____; 3 _____; 4 _____; 5 _____

Височина на растителните етажи [m]: 1 _____; 2 _____; 3 _____; 4 _____; 5 _____

Заплахи:

Легенда: Регистрация (R): визуална (V); акустична (A); Пол/възраст (S): мъжки (m); женска (f); млад (j); Разстояние (D): <25 m (D1); 25-50 m (D2); 50-100 m (D3); Позиция (P): в нисък тревен етаж (1); висок тревен етаж (2); нисък храстов етаж (3); висок храстов етаж (4); дървесен етаж (5); в полет (F); Бележки/Поведение: брачна песен; тревога; други звуци; хранене на малки; търсене на храна; неопределено.

3. ТАКСОНОМИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ

За района на резервата и съседните територии са установени 69 вида птици. В таблица 1 са представени: установени видове по време на настоящото проучване (54); видовете по литературни данни (2); лични наблюдения при предходни посещения (13).

Таблица 1. Установени видове птици в рамките на реализираните проучвания до този момент; ** – видът е по литературни данни; * – видът е по лични данни от предходни посещения.

Вид	Българско име	Статус
<i>Anas platyrhynchos</i>	зеленоглава патица	вероятно гнездящ
<i>Neophron percnopterus</i> **	египетски лешояд	изчезнал
<i>Accipiter gentilis</i> *	голям ястреб	гнездящ
<i>Accipiter nisus</i>	малък ястреб	гнездящ
<i>Buteo buteo</i>	обикновен мишелов	гнездящ
<i>Buteo rufinus</i>	белоопашат мишелов	гнездящ
<i>Aquila chrysaetos</i> *	скален орел	вагрант
<i>Aquila heliaca</i> *	царски орел	вагрант
<i>Aquila pennata</i> **	малък орел	възможно гнездящ
<i>Falco tinnunculus</i>	обикновена ветрушка	гнездящ
<i>Falco peregrinus</i>	сокол скитник	гнездящ
<i>Bonasa bonasia</i>	лепцарка	гнездящ
<i>Tetrao urogallus</i> *	глухар	гнездящ
<i>Columba livia</i> *	скален гълъб	гнездящ
<i>Columba oenas</i>	гълъб хралупар	гнездящ
<i>Columba palumbus</i>	гривяк	гнездящ
<i>Streptopelia turtur</i> *	обикновена гургулица	гнездящ
<i>Cuculus canorus</i>	обикновена кукувица	гнездящ
<i>Caprimulgus europaeus</i> *	козодой	гнездящ
<i>Otus scops</i>	чухал	гнездящ
<i>Aegolius funereus</i> *	пернатокрака кукумявка	гнездящ
<i>Strix aluco</i>	горска удулица	гнездящ
<i>Asio otus</i> *	горска ушата сова	гнездящ
<i>Apus apus</i>	черен бързолет	гнездящ
<i>Jynx torquilla</i> *	въртошійка	гнездящ
<i>Dryocopus martius</i>	черен кълавач	гнездящ
<i>Picus viridis</i>	зелен кълавач	гнездящ
<i>Dendrocopos minor</i> *	малък пъстър кълавач	гнездящ
<i>Dendrocopos leucotos</i>	белогръб кълавач	гнездящ

Вид	Българско име	Статус
<i>Dendrocopos major</i>	голям пъстър кълвач	гнездящ
<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	скална лястовица	гнездящ
<i>Delichon urbica</i>	градска лястовица	гнездящ
<i>Hirundo rustica</i>	селска лястовица	гнездящ
<i>Hirundo daurica</i>	червенокръста лястовица	гнездящ
<i>Motacilla cinerea</i>	планинска стърчиопашка	гнездящ
<i>Anthus trivialis</i>	горска бърбрица	гнездящ
<i>Cinclus cinclus</i>	воден кос	гнездящ
<i>Troglodytes troglodytes</i>	орехче	гнездящ
<i>Erethacus rubecula</i>	червеногръдка	гнездящ
<i>Turdus merula</i>	кос	гнездящ
<i>Turdus philomelos</i>	поен дрозд	гнездящ
<i>Turdus viscivorus</i>	имелов дрозд	гнездящ
<i>Sylvia atricapilla</i>	голямо черноглаво коприварче	гнездящ
<i>Regulus regulus</i>	жълтоглаво кралче	гнездящ
<i>Regulus ignicapillus</i>	червеноглаво кралче	гнездящ
<i>Phylloscopus collybita</i>	елов певец	гнездящ
<i>Phylloscopus bonelli</i>	планински певец	гнездящ
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	буков певец	гнездящ
<i>Ficedula semitorquata</i>	полубеловрата мухоловка	гнездящ
<i>Ficedula parva</i>	червеногуша мухоловка	гнездящ
<i>Muscicapa striata</i>	сива мухоловка	гнездящ
<i>Parus cristatus</i>	качулат синигер	гнездящ
<i>Parus ater</i>	черен синигер	гнездящ
<i>Parus major</i>	голям синигер	гнездящ
<i>Parus caeruleus</i>	син синигер	гнездящ
<i>Sitta europaea</i>	горска зидарка	гнездящ
<i>Certhia familiaris</i>	горска дърволазка	гнездящ
<i>Fringilla coelebs</i>	обикновена чинка	гнездящ
<i>Serinus serinus</i>	диво канарче	гнездящ
<i>Carduelis chloris</i>	зеленика	гнездящ
<i>Loxia curvirostra</i> *	обикновена кръсточовка	гнездящ
<i>Pyrrhula pyrrhula</i> *	червенушка	гнездящ
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	черешарка	гнездящ
<i>Sturnus vulgaris</i>	обикновен скорец	гнездящ
<i>Passer domesticus</i>	домашно врабче	гнездящ
<i>Passer montanus</i>	полско врабче	гнездящ
<i>Garrulus glandarius</i>	сойка	гнездящ
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	сокерица	гнездящ
<i>Corvus corax</i>	гарван	гнездящ

От скално гнездящите грабливи птици бяха установени белоопашатия мишелов (*Buteo rufinus*), сокола скитник (*Falco peregrinus*) и обикновената ветрушка (*Falco tinnunculus*). И трите

вида гнездят с по 1 двойка в скалния комплекс срещу пещера „Снежанка”. От кълавачите интерес представлява установяването на белогръбия кълавач (*Dendrocopos leucotos*). Той бе намерен в четири находища като в единият случай бе регистрирано и гнездо с малки. В две от установените находища местообитанието бе формация от обикновен бук (*Fageta sylvatica*), а в останалите две смесена гора от обикновен бук (*Fagus sylvatica*), черен бор (*Pinus nigra*) и смърч (*Picea abies*). Най-едрият наш кълавач – черния кълавач (*Dryocopus martius*) бе установен в две находища, а големият пъстър (*Dendrocopos major*) и зеленият кълавач (*Picus viridis*) в по едно. Важно откритие е и установяването на два редки вида мухоловки на територията на резервата – полубеловратата мухоловка (*Ficedula semitorquata*) и червеногушата мухоловка (*Ficedula parva*). Полубеловратата мухоловка в българската част на Родопите до момента бе известна от едно находище, в околностите на гр. Ракитово на около 15 km западно от резерват „Купена” (PETROV *et al.* 2006; Янков 2007). Намирането и в резерват „Купена” представлява второто находище на вида за българската част на Родопите. Полубеловратата мухоловка бе установена в гора от обикновен бук (*Fagus sylvatica*) на възраст над 50 години с численост 2-4 дв. Макар намирането на червеногушата мухоловка (*Ficedula parva*) в българската част на Родопите да се считаше за вероятно, до момента тя бе известна само от Централните Родопи в Гърция, където минава южната граница на ареала на вида. Намерените 2 находища на вида в резерват „Купена” представляват първото съобщение на червеногуша мухоловка за българската част на Родопите. Числеността ѝ се оценя на 2-4 двойки. Всички установени находища бяха между 730 и 1140 m н.в., в гора от обикновен бук (*Fagus sylvatica*) на възраст над 50 години.

4. ТАКСОНИ С КОНСЕРВАЦИОННА ЗНАЧИМОСТ

По отношение на природозащитния статус, 7 от установените при настоящото проучване видове попадат Приложение II на ЗБР, а 49 в Приложение III. Респективно 7 вида са включени в Приложение I на Директивата за дивите птици (79/409). В Приложение II на Бонската конвенция са 18 вида. В категория застрашен (EN) на Червената книга на България попадат 4 вида – малък ястреб (*Accipiter nisus*), сокол скитник (*Falco peregrinus*), гълъб хралупар (*Columba oenas*), белогръб кълавач (*Dendrocopos leucotos*), а в категорията уязвим (VU), 4 вида – белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), черен кълавач (*Dryocopus martius*), полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*) и червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*). По отношение на IUCN един вид е със статут на потенциално застрашен (NT) – полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), а 48 вида са в категорията незастрашен (LC).

Таблица. 2 Списък на консервационно значимите видове установени по време на настоящото проучване на територията на резерват „Купена”.

Вид	Българско име	ЗБР	79/409/	BONN	ЧК	IUCN
<i>Accipiter nisus</i>	малък ястреб	III	-	II	EN	LC
<i>Buteo buteo</i>	обикновен мишелов	III	-	II	-	LC
<i>Buteo rufinus</i>	белоопашат мишелов	II/III	I	II	VU	LC
<i>Falco tinnunculus</i>	обикновена ветрушка	III	-	II	-	LC
<i>Falco peregrinus</i>	сокол скитник	II/III	I	II	EN	LC
<i>Bonasa bonasia</i>	лепцарка	II/III	I	-	-	LC
<i>Columba oenas</i>	гълъб хралупар	III	-	-	EN	LC
<i>Cuculus canorus</i>	обикновена кукувица	III	-	-	-	LC
<i>Otus scops</i>	чухал	III	-	II	-	LC
<i>Strix aluco</i>	горска улулица	III	-	-	-	LC

Вид	Българско име	ЗБР	79/409/	BONN	ЧК	IUCN
<i>Apus apus</i>	черен бързолет	III	-	-	-	LC
<i>Dryocopus martius</i>	черен кълавач	II/III	I	-	VU	LC
<i>Picus viridis</i>	зелен кълавач	III	-	-	-	LC
<i>Dendrocopos leucotos</i>	белогръб кълавач	II/III	I	-	EN	LC
<i>Dendrocopos major</i>	голям пъстър кълавач	III	-	-	-	LC
<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	скална лястовица	III	-	-	-	LC
<i>Delichon urbica</i>	градска лястовица	III	-	-	-	LC
<i>Hirundo rustica</i>	селска лястовица	III	-	-	-	LC
<i>Hirundo daurica</i>	червенокръста лястовица	III	-	-	-	LC
<i>Motacilla cinerea</i>	планинска стърчиопашка	III	-	-	-	LC
<i>Anthus trivialis</i>	горска бърбрица	III	-	-	-	LC
<i>Cinclus cinclus</i>	воден кос	III	-	-	-	LC
<i>Troglodytes troglodytes</i>	орехче	III	-	-	-	LC
<i>Erethacus rubecula</i>	червеногръдка	III	-	II	-	LC
<i>Turdus merula</i>	кос	III	-	II	-	LC
<i>Turdus philomelos</i>	поен дрозд	III	-	-	-	LC
<i>Turdus viscivorus</i>	имелов дрозд	III	-	II	-	LC
<i>Sylvia atricapilla</i>	голямо черноглаво коприварче	III	-	II	-	LC
<i>Regulus regulus</i>	жълтоглаво кралче	III	-	II	-	LC
<i>Regulus ignicapillus</i>	червеноглаво кралче	III	-	II	-	LC
<i>Phylloscopus collybita</i>	елов певец	III	-	II	-	LC
<i>Phylloscopus bonelli</i>	планински певец	III	-	II	-	LC
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	буков певец	III	-	II	-	LC
<i>Ficedula semitorquata</i>	полубеловрата мухоловка	II/III	I	II	VU	NT
<i>Ficedula parva</i>	червеногуша мухоловка	II/III	I	II	VU	LC
<i>Muscicapa striata</i>	сива мухоловка	III	-	II	-	LC
<i>Parus cristatus</i>	качулат синигер	III	-	-	-	LC
<i>Parus ater</i>	черен синигер	III	-	-	-	LC
<i>Parus major</i>	голям синигер	III	-	-	-	LC
<i>Parus caeruleus</i>	син синигер	III	-	-	-	LC
<i>Sitta europaea</i>	горска зидарка	III	-	-	-	LC
<i>Certhia familiaris</i>	горска дърволазка	III	-	-	-	LC
<i>Fringilla coelebs</i>	обикновена чинка	III	-	-	-	LC
<i>Serinus serinus</i>	диво канарче	III	-	-	-	LC
<i>Carduelis chloris</i>	зеленика	III	-	-	-	LC
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	черешарка	III	-	-	-	LC
<i>Passer montanus</i>	полско врабче	III	-	-	-	LC
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	сокерица	III	-	-	-	LC
<i>Corvus corax</i>	гарван	III	-	-	-	LC

ЛЕГЕНДА:

ЗБР – ЗАКОН ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, обнародван в ДВ, бр. 77/9.08.2002:

II – видове, включени в Приложение II: видове, за защитата на които се обявяват защитени зони за опазване на местообитанията им.

III – видове, включени в Приложение III: видове защитени на територията на цялата страна.

Директива на Европейската общност за опазване на дивите птици 79/409:

Приложение 1 – видове, които ще бъдат обект на специални природозащитни мерки по отношение на техните местообитания, за да осигури оцеляването и възпроизводството в района на разпространението им.

Видове, включени в Конвенцията за защита на мигриращите видове диви животни (BONN):

I – видове, включени в Приложение I (Appendix I) на конвенцията, като застрашени навсякъде в целия и по-голяма част от техния ареал.

II – видове, включени в Приложение II (Appendix II) на конвенцията, като приоритет в международното сътрудничество що се отнася до тяхното опазване и управление.

ЧК – ЧЕРВЕНА КНИГА НА БЪЛГАРИЯ. Том 2. Животни. 2011.

Категории: EN- застрашен; VU – уязвим.

IUCN Red List 2014 – ЧЕРВЕН СПИСЪК НА ЗАСТРАШЕНИТЕ ВИДОВЕ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ СЪЮЗ ЗА ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА.

Категории: NT – потенциално застрашен; LC – незастрашен.

5. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

СТЕПЕНИ: + - ниска   ++ - средна   +++ - висока

Уязвимост

Организова група	Степен	Причини / Основания	Необходимост от мерки
ФАУНА			
Птици	++	Голяма част от видовете са привързани към старите букови гори, на места силно повлияни от браконерската сеч. Особено уязвими са различните видове кълвачи. За почти всички видове липсват целенасочени популационни изследвания.	Мониторинг на ключови видове и техните местообитания.

Рядкост

Организова група	Степен	Причини / Основания	Необходимост от мерки
ФАУНА			
Птици	++ до +++	От видовете, срещащи се на територията на резервата редки са скално гнездящите грабливи птици белоопашат мишелов (<i>Buteo rufinus</i>) и сокол скитник (<i>Falco peregrinus</i>). Редки са и видовете свързани със стари букови гори: белогръб кълвач (<i>Dendrocopos leucotos</i>), голям пъстър кълвач (<i>Dendrocopos major</i>), полубеловрата мухоловка (<i>Ficedula semitorquata</i>), червеногуша мухоловка (<i>Ficedula parva</i>), буков певец (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>), планински певец (<i>Phylloscopus bonelli</i>).	Мониторинг на ключови видове и техните местообитания.

Естественост

Организова група	Степен	Причини / Основания	Необходимост от мерки
ФАУНА			
Птици	+++	Естествеността на територията на резервата е добре застъпена по отношение на птиците.	Мониторинг на ключови видове и техните местообитания.

Типичност

Организова група	Степен	Причини / Основания	
ФАУНА			
Птици	+++	Видовият състав на птиците се отличава с висока типичност по отношение на орнитофауната за Западни Родопи.	

Размери

Организова група	Степен	Причини / Основания	Необходимост от промяна в границите на резервата
ФАУНА			
Птици	++	Резерватът в настоящите си граници е достатъчен за оптималното съществуване на популациите на птиците.	Мониторинг на ключови видове и техните местообитания.

Биологично разнообразие и конзервационно значение

Организова група	Степен	Причини / Основания	
ФАУНА			
Птици	+++	На територията на резерват „Купена“ са установени 69 вида птици, което представлява 16.9% от видовото богатство на национално ниво. 49 от видовете са приоритетни за опазване.	

Стабилност и нестабилност

Организова група	Степен	Причини / Основания	Необходимост от мерки
ФАУНА			
Птици	++	Популациите са в стабилно състояние, не са повлияни от антропогенен натиск с изключение на увредените територии от браконьерски сечи.	Мониторинг на ключови видове и техните местообитания.

6. ЗАПЛАХИ И НЕОБХОДИМИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

В хода на теренните проучвания на птиците, паралелно със събирането на биологична информация, са регистрирани и установените заплахи за групата. При събирането на информацията за заплахите основен акцент е поставен върху идентифицирането на заплахи от антропогенен характер, които могат да бъдат обект на превенция, прекъсване или управление. В тази връзка, въпреки че са идентифицирани такива, заплахите от естествен характер не се разглеждат в настоящата част от доклада.

• Браконерски сечи в горите

При реализираните проучвания в резерват „Купена“, правят силно впечатление значителните по площ и интензивност браконерски сечи. Заплахата е от особено значение за горско гнездящите видове – белогръб кълавач (*Dendrocopos leucotos*), черен кълавач (*Dryocopus martius*), голям пъстър кълавач (*Dendrocopos major*), зелен кълавач (*Picus viridis*), полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), червоногуша мухоловка (*Ficedula parva*), гълъб хралупар (*Columba oenas*). Извършването на сечи води до унищожаването на местообитанието на тези видове, до намаляване на тяхната численост или до пълното им изчезване от тези територии.

Браконерска сеч на вековна букова гора.

• Движение на моторни превозни средства (Off-road)

Движението на мотоциклети и коли 4x4 в резервата води до безпокойство на птиците и може да бъде причина за компрометиране на размножаването на всички горско гнездящи видове. Особено често използвана дестинация е маршрута: местността „Атулука“ – пещера „Снежанка“.

Основните мерки за подобряване състоянието на птиците трябва да са насочени към горско гнездящите видове обитаващи стари гори – белогръб кълавач (*Dendrocopos leucotos*), черен кълавач (*Dryocopus martius*), голям пъстър кълавач (*Dendrocopos major*), зелен кълавач (*Picus viridis*), полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), червоногуша мухоловка (*Ficedula parva*), гълъб хралупар (*Columba oenas*). Необходимо е допълнително проучване върху разпространението на кълавачите и двата вида редки мухоловки – полубеловратата мухоловка (*Ficedula semitorquata*) и червоногушата мухоловка (*Ficedula parva*), както и изготвяне на схеми за мониторинг и тяхното практическо прилагане. Необходимо е и по-строг контрол на режимите на резервата с оглед прекратяване на мащабната браконерска сеч и движението на моторни превозни средства.

7. ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- Bibby C., M. Jones AND S. Marsden 1999. Expedition Field Techniques. – *Bird Surveys*. Royal Geographical Society, London
- Petrov T., D. Demerdzhiev, G. Popgeorgiev, L. Profirov, K. Velev, K. Dimitrova, D. Plachiyski. 2006. Birds of the Western Rhodopes. - In: Beron P., (ed.) Biodiversity of Bulgaria. 3. Biodiversity of Western Rhodopes (Bulgaria and Greece) I. Pensoft & Nat. Mus. Natur. Hist., Sofia, 913-948.
- Shurulinkov, P., G. Stoyanov, E. Komitov, G. Daskalova AND A. Ralev 2012 Contribution to the Knowledge on distribution, number and habitat preferences of rare and endangered birds on Western Rhodopes Mts., Southern Bulgaria. Strigiformes and Piciformes. - *Acta Zoológica Bulgarica*, 64 (1), 43-56.
- Големански В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София.
- Костадинов И., М. Граматиков (ред.) 2007. Орнитологично важни места в България и Натура 2000. БДЗП, Пророзодозащитна поредица, Книга 11. София, БДЗП.
- Мичев Т., Ц. Петров 2000. Птиците на Родопите. – Български съюз за защита на Родопите. С, 122 с.
- Мичев Т., Ц. Петров, Л. Профиров, Ж. Спиридонов 1986. Принос към разпространението и числеността на гарвана (*Corvus corax*) в България през 1950-1984 г. - *Екология*, 19, 27-35.
- Петров Ц. 1982. Орнитологичната колекция (*Falconiformes, Pelicaniformes*) на природонаучния музей в гр. Пловдив. – *Изв. на музеите в Южна България*, 9, 55 – 58.
- Янков П. (ОТГ. РЕД.) 2007. Атлас на гнездящите птици в България. – БДЗП, Природозащитна поредица, Книга 10. С., БДЗП, 164-165 с.